

بخش ۱: پیرامون واقعیت و هستی

درس ۱: هستی و چیستی گذرهای تاریخی

سخت-منتا-۱۳۹۹

۱ در رابطه با توماس آکوئیناس، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) از برهان وجودی در خداشناسی بهره برده است.
- (۲) فلسفه‌ی امروزه نیز دارای طرفدارانی است.
- (۳) وی در راستای عقلی کردن عقاید مسیحیت بسیار تلاش نمود.
- (۴) پایه‌گذار مکتب فلسفی «تومیسم» بود که هنوز هم به نام وی در اروپا در جریان است.

پاسخ: ۱ ۲ ۳ ۴

قدم‌های اول تا چهارم

سخت-منتا-۱۴۰۰

۲ با توجه به دیدگاه ابن‌سینا در چه صورتی وجود و ماهیت ممکن بود در جهان خارج از هم تفکیک شوند؟

- (۱) اگر وجود و ماهیت در ذهن از هم قابل انفکاک نبودند.
- (۲) در صورتی که وجود و ماهیت دو وجه از یک شی بودند.
- (۳) در صورتی که موجودات اموری مرکب بودند.

پاسخ: ۱ ۲ ۳ ۴

سخت-منتا-۱۳۹۹

۳ در رابطه با ویژگی‌های دو قضیه «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است»، به ترتیب کدام مورد صحیح است؟

- (۱) ضروری بودن و نیازمندی دلیل برای حمل محمول - بی‌نیازی از دلیل برای حمل محمول
- (۲) مغایرت موضوع و محمول - یکسان بودن موضوع و محمول
- (۳) جدایی‌پذیری بودن موضوع و محمول - عدم رابطه ضروری بین موضوع و محمول
- (۴) جدایی‌نایذیری دو مفهوم موضوع و محمول - امکانی بودن رابطه بین موضوع و محمول

پاسخ: ۱ ۲ ۳ ۴

نمی‌خواهد. رابطه بین موضوع و محمول در قضیه «انسان موجود است» یک رابطه امکانی است و رابطه ذاتی بین آنها برقرار نیست.

سخت-منتا-۱۳۹۸

۵ به ترتیب چه زمانی به واقعیت یک شی اذاعان می‌کنیم و زمانی که یک واقعیت موضوع ادراک و شناخت قرار می‌گیرد، چه عملی حاصل می‌شود؟

- (۱) حمل وجود بر ماهیت - تصدیق واقعیات
- (۲) تصور صحیح اصل مغایرت وجود و ماهیت - شکل‌گیری وجود و ماهیت در ذهن
- (۳) حمل وجود بر ماهیت - شکل‌گیری وجود و ماهیت در ذهن (شناخت)

پاسخ: ۱ ۲ ۳ ۴

هر واقعیت یگانه در جهان، وقتی موضوع ادراک و شناخت قرار می‌گیرد، در ذهن به دو بخش تقسیم می‌شود. ما با اتصال این دو بخش ذهنی در قالب یک قضیه منطقی به واقعیت آن شی اذاعان می‌کنیم.

سخت-منتا-۱۴۰۱

۶ کدام یک از عبارات زیر درست می‌باشد؟

- (۱) شیء خارجی مابه‌ازاء وجود و ماهیت است.
- (۲) پدیده‌های عالم ماهیتشان برای ما روشن و واضح است.

پاسخ: ۱ ۲ ۳ ۴

وجود، وجه مشترک همه ماهیات است.

تحقیق آن را واجب می ساخت در صورتی که این گونه نیست. بسیاری از ماهیات را در ذهن تصور می شوند (رد گزینه ۳). برخی از ماهیات هستند که از وجودشان آگاهیم، اما ماهیتشان به روشنی برای ما مشخص نشده است (رد گزینه ۴).

smart- ۱۴۰۰ سخت-

۶ کدام مبحث از لوازم درک استدلال ابن سینا پیرامون مغایرت وجود و ماهیت است؟

- ۱) ضرورت علیت وجود بخشی از ناحیه وجود
۲) گستردنگی مفاهیم به کار برده شده در تعریف

پاسخ: ۱) ۲) ۳) ۴) ابن سینا در تبیین مغایرت وجود و ماهیت به تفاوت نوع رابطه بین موضوع و محمول در حمل ماهیت یا وجود بریک مفهوم خاص توجه می کند.

smart- ۱۳۹۹ سخت- متن-

۷ در صورتی که قائل باشیم مفهوم وجود جزئی از ماهیت است، می توان گفت: .....

- ۱) همه ماهیت‌ها عین هم خواهد بود. ۲) هر چیزی همه چیز خواهد بود. ۳) ممکن و ممتنع وجود نخواهیم داشت. ۴) ماهیت هم جزئی از وجود خواهد بود.

پاسخ: ۱) ۲) ۳) ۴) اگر وجود و ماهیت در ذهن مغایر نباشد، یا عین هم هستند یا جزء هم.

عین هم شدن همه ماهیت‌ها (گزینه ۱) و همه چیز بودن هر چیزی (گزینه ۲) در فرض عینیت و یکی بودن وجود و ماهیت درست هستند نه در فرض جزئیت.

عدم ممکن وجود و ممتنع وجود هم در فرض عینیت صحیح است و هم در فرض جزئیت.

اینکه اگر وجود جزئی از ماهیت است ماهیت هم جزئی از وجود باشد درست نیست.

smart- متنآزمون- ۱۴۰۲ سخت-

۸ چه تعداد از عبارات زیر نادرست است؟

الف- علم به واقعی بودن اشیاء اطرافمان در قدم نخست شناخت دو مفهوم وجود و ماهیت مطرح می شود.

ب- وجود و هستی هر شیء، بیان کننده ذاتیات آن شیء است.

ج- فارابی بیان کرد که وقتی می گوییم هستی و چیستی دو مفهوم از یک چیزند به این معنا نیست که آنها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب شده‌اند یا جمع شده‌اند.

د- برای حمل مفهوم وجود بر شیر نیازمند دلیل هستیم که این دلیل صرفاً از طریق عقل تجربی شناسایی می شود.

۱) ۲)

۳) ۴)

۵) ۶)

۷)

پاسخ: ۱) ۲) ۳) ۴) بررسی موارد نادرست: مورد ب - ماهیت و چیستی هر شیء بیان کننده ذات آن شیء است.

مورد ج - به جای فارابی باید ابن سینا ذکر شود.

مورد د - برای حل مفهوم وجود بر شیر نیازمند دلیل هستیم که ممکن است این دلیل از طریق حس و تجربی شناسایی شود یا از طریق عقل محض

گذرنی تاریخی

smart- ۱۴۰۱ سخت-

۹ کدام گزینه درست است؟

۱) ابن سینا با آکوئیناس در برخی آراء خداشناسی اتفاق نظر داشت.

۲) مغایرت میان وجود و ماهیت مختص فلسفه اسلامی است.

۳) مکتب تومیسم بیش از ابن سینا مدیون آرای فلسفی ابن رشد است.

۴) مناقشه اروپاییان در اثر جدال میان عقل‌گرایی و تجربه‌گرایی در قرن ۱۴ میلادی رخ داد

پاسخ: ۱) ۲) ۳) ۴) بررسی سایر گزینه‌ها:

مغایرت میان وجود و ماهیت مختص فلسفه اسلامی نیست. ابن موضع از اساسی ترین آرای فلسفی بوده و فلسفه یونانی و غربی نیز به آن توجه کرده‌اند.

مکتب تومیسم بیشتر بر پایه نظرات ابن سینا و تا حدودی ابن رشد شکل گرفت.

مناقشات فراوان اروپاییان در قرن ۱۳ میلادی به علت تلاش آکوئیناس برای گسترش فلسفه ابن سینا در اروپا رخ داد.

قدم های اول تا چهارم

smart- متنآزمون- ۱۴۰۱ سخت-

۱۰ درباره قضیه «دیو، دیو است.» کدام تحلیل قبل برداشت است؟

۱) محال است که موضوع این محمول را پیذیرد.

۲) موضوع قضیه ممکن وجود بالغیر است.

۱) حمل محمول بر موضوعش وجوبی است.

۲) رابطه بین موضوع و محمول امکانی است.

پاسخ: ۱) هنگام بررسی نوع رابطه بین موضوع و محمول، کاری به واقعیت بیرونی نداریم. یعنی اینکه موضوع در عالم خارج این ویژگی را دارد یا ندارد بحث نیست.

عبارت فوق متناظر با این اصل بدینه است که هر چیزی خودش، خودش است؛ چه آن شی وجود خارجی داشته باشد چه نداشته باشد، بنابراین حمل هر محمولی بر خودش، وجوبی است.

سخت-منتازمون-۱۴۰۱

با علم به اینکه موجودی در تاریکی است اما نمی‌دانیم آن موجود چیست، کدام گزاره درباره آن صادق است؟

۱) مغایرت وجود و ماهیت

۲) عینیت وجود و ماهیت در ذهن

۱) تفاوت وجود و ماهیت در فضای تاریک

۲) اصل بدیهی واقعیت‌های مستقل از ذهن

پاسخ: ۱) از دلایلی که برای مغایرت وجود با ماهیت ارائه می‌شود همین است که اگر وجود و ماهیت عین یکدیگر بودند، علم به وجود شیئی، به معنای شناخت ماهیت آن شیء هم محسوب می‌شد. در حالی که همین نمونه مورد اشاره در صورت سوال این مغایرت را نشان داد.

گذری تاریخی

smart- ۱۴۰۰ سخت

در رابطه با مؤسس مکتب فلسفی تومیسم، کدام گزینه صحیح نیست؟

۱) فلسفه‌ای که پایه گذاری کرد، بیشتر منکی به دیدگاه‌های ابن‌سینا و تا حدودی ابن‌رشد بود.

۲) او اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد.

۳) این مکتب توسط توماس آکوئیناس تأسیس گردید.

۴) وی از برهان نظم در خداشناسی و طبیعت‌شناسی بهره برده است.

پاسخ: ۱) یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام توماس آکوئیناس (که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود) اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی در آنجا شد. او همچون ابن‌سینا این نظر را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و پایه گذار مکتب فلسفی تومیسم در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است.

پاسخنامه تشریحی

- ۱ توماس آکوئیاس، این نظر که «وجود با ماهیت مغایرت دارد» را پایه مباحث خداشناسی خود قرار داده است.
- ۲ از نظر ابن سینا همه موجودات غیرمرکب و واحد هستند، بنابراین از نظر فلسفی غیرقابل تفکیک هستند.
- ۳ مفهوم موجود جدای از هر ماهیتی است و حمل آن بر هر ماهیتی نیاز به دلیل دارد، اما مفهوم ناطق برابر با مفهوم انسان است و حمل مفهوم ناطق بر انسان دليل نمی‌خواهد. رابطه بین موضوع و محمول در قضیه «انسان موجود است» یک رابطه امکانی است و رابطه ذاتی بین آنها برقرار نیست.
- ۴ هر واقعیت یگانه در جهان، وقتی موضوع ادراک و شناخت قرار می‌گیرد، در ذهن به دو بخش تقسیم می‌شود. ما با اتصال این دو بخش ذهنی در قالب یک قضیه منطقی به واقعیت آن شئ اذعان می‌کنیم.
- ۵ وجود، وجه مشترک موجودات است نه همه ماهیات. برخی ماهیات هنوز وجود نیافرته‌اند (رد گزینه ۲). اگر وجود و ماهیت یکی بود، صرف تصور یک شئ امکان تحقق آن را واجب می‌ساخت در صورتی که این گونه نیست. بسیاری از ماهیات را در ذهن تصور می‌کنیم در حالی که موجود نمی‌شوند (رد گزینه ۳). برخی از ماهیات هستند که از وجودشان آگاهیم، اما ماهیتشان به روشنی برای ما مشخص نشده است (رد گزینه ۴).
- ۶ ابن سینا در تبیین مغایرت وجود و ماهیت به تفاوت نوع رابطه بین موضوع و محمول در حمل ماهیت یا وجود بربک مفهوم خاص توجه می‌کند.
- ۷ اگر وجود و ماهیت در ذهن مغایر نباشند، یا عین هم هستند یا جزء هم.
- ۸ عین هم شدن همه ماهیت‌ها (گزینه ۱) و همه چیز بودن هر چیزی (گزینه ۲) در فرض عینیت و یکی بودن وجود و ماهیت درست هستند نه در فرض جزئیت. عدم ممکن‌الوجود و ممتنع‌الوجود هم در فرض عینیت صحیح است و هم در فرض جزئیت.
- ۹ اینکه اگر وجود جزئی از ماهیت است ماهیت هم جزئی از وجود باشد درست نیست.
- ۱۰ بررسی موارد نادرست: مورد ب - ماهیت و چیستی هر شئ بیان‌کننده ذات آن شئ است.
- ۱۱ مورد ج - به جای فارای باید ابن سینا ذکر شود.
- ۱۲ مورد د - برای حل مفهوم وجود بر شیر نیازمند دلیل هستیم که ممکن است این دلیل از طریق حس و تجربی شناسایی شود یا از طریق عقل محض مفایر میان وجود و ماهیت مختص فلسفه اسلامی نیست. این موضوع از اساسی‌ترین آرای فلسفی بوده و فلاسفه یونانی و غربی نیز به آن توجه کرده‌اند.
- ۱۳ مکتب تومیسم بیشتر بر پایه نظرات ابن سینا و تا حدودی ابن‌رشد شکل گرفت.
- ۱۴ مناقشات فراوان اروپاییان در قرن ۱۳ میلادی به‌علت تلاش آکوئیناس برای گسترش فلسفه ابن سینا در اروپا رخ داد.
- ۱۵ هنگام بررسی نوع رابطه بین موضوع و محمول، کاری به واقعیت بیرونی نداریم. یعنی اینکه موضوع در عالم خارج این ویژگی را دارد یا ندارد مورد بحث نیست.
- ۱۶ عبارت فوق متناظر با این اصل بدیوهی است که هر چیزی خودش، خودش است؛ چه آن شی وجود خارجی داشته باشد چه نداشته باشد، بنابراین حمل هر محمولی بر خودش، وجوبی است.
- ۱۷ از دلایلی که برای مغایرت وجود با ماهیت ارائه می‌شود همین است که اگر وجود و ماهیت عین یکدیگر بودند، علم به وجود شیئی، به معنای شناخت ماهیت آن شئ هم محسوس می‌شد. در حالی که همین نمونه مورد اشاره در صورت سوال این مغایرت را نشان داد.
- ۱۸ یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام توماس آکوئیناس (که با فلسفه ابن سینا آشنا بود) اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی در آنجا شد. او همچون ابن سینا این نظر را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و پایه گذار مکتب فلسفی تومیسم در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است.

پاسخنامہ کلیچی

۱ ۱ ۲ ۳ ۴
۲ ۱ ۲ ۳ ۴
۳ ۱ ۲ ۳ ۴

۴ ۱ ۲ ۳ ۵
۵ ۱ ۲ ۳ ۶
۶ ۱ ۲ ۳ ۷

۷ ۱ ۲ ۳ ۸
۸ ۱ ۲ ۳ ۹
۹ ۱ ۲ ۳ ۱۰

۱۰ ۱ ۲ ۳ ۱۱
۱۱ ۱ ۲ ۳ ۱۲
۱۲ ۱ ۲ ۳ ۱۳